

DISSE³⁷RATI^O ACADEMICA

DE

JURIBUS LIBERORUM,

Quam,

Conf. Ampliss. Facult. Philos. Aboënsis,

PRÆSIDE

Mag. JOH. BILMARK,

HISTOR. AC PHILOS. PRACT. PROFESSORE REG. ET ORD.

PRO GRADU PHILOSOPHICO,

Publicæ censuræ subjicit

ISAACUS WILHELMUS ROSS,

Ostrobothniensis.

In Auditorio Majori die 21 Junii 1798.

Horis a. m. solitis.

A B O Æ,

Typis FRENCKELLIANIS.

VIRO

Amplissimo atque Consultissimo

DOMINO

HERMANNO ROSS,

Per meridionalem Ostrobotniæ partem Judici
Territoriali æquisfino,

Parenti Optimo,

*B*eneficiorum a Te, Indulgentissime Pater, inde a cunis
mihi præstitorum, plane immemor haberer, si hanc,
quam Fortuna mihi obtulit, occasionem, gratum Tibi pu-
blice declarandi animum, silentio prætermitterem. Quum
vero nihil habeam, quod Tibi pro ingentibus in me do-
nis rependam, supplex rogito, velis, Optime Pater, dis-
sertationem hanc, sine Tuis sumtibus publicam lucem non
adspectoram, serena excipere fronte. Ego vicissim pro
Tua incolumentate, a qua omnium nostrum, quotquot Tui
sumus, pendet salus, ardentissima ad Deum O. M. fundam
suspiria, ad cineres usque permansurus

Parentis Indulgentissimi.

obedientissimus Filius

ISAACUS WILHELMUS ROSS.

PRÆFATIO.

Ut stadium, nobis propositum, sine offensionis periculo emetiamur, dabitur forte venia, explicationi terminorum, in dissertationis hujus rubro occurrentium, nonnihil immorandi. Per jus itaque, cuius vocis varias in scriptis Philosophorum occurrere significationes, notum est, heic, intelligimus facultatem moralem aliquid agendi vel habendi alicui concessam; ejusque variæ sunt species, quarum prima est, qua in jus vel *perfectum* vel *imperfectum* dispescitur, illud necessaria generis humani conservatione nixum, tam in theoria semper, quam in praxi etiam sæpiissime valet contra alios, idem intervertere volentes, dum hoc commoditatem nostram respiciens, ex solo aliorum, cum quibus degimus, humanitatis sensu praestatur. Deinde jus est aliud *connatum*, quod nobis, quatenus hominibus, competit, aliud vero *acquisitum*, quod ex facto quodam humano resultat. Omni autem jure prior habetur *obligatio*, seu necessitas moralis aliquid agendi. Quocirca observandum est, eo minus ferendam esse eorum sententiam, qui obligationis vim arcessant a Superiori, quum non solum homines in statu naturali, licet pares sint, se invicem obligare queant, sed etiam non cuivis

Superiori, verum illi tantum, qui suam antea addixerunt fidem, obstringantur. Supponit itaque obligatio actum quendam, societatibus civilibus anteriorem, qui vero aliis esse non potest quam pactum, adeoque & obligatio & hujus correlatum jus sunt pactitia. Per liberos autem designamus homines, ab aliis, quos parentes nuncupamus, legitimo modo in matrimonium unitis, ortos, inter quos utrosque proinde existit sanguinis communio. Addimus, nos tam parentum, quam liberorum appellationem adeo late heic sumere, ut illis indigitemus etiam personas, quotquot in linea ascendentem, ceu dici suevit, his vero accessentes, quae in linea occurrant descendente. Distinguendi praeterea sunt hi liberi tam a legitimatis, qui quidem sunt naturales, eo tamen, quem lex civilis prescribit, ordine non procreati; qui vero sunt legitimi vel per subsequens matrimonium, vel per gratiosam Principis auctoritatem, quam ab adoptivis, per adoptionem significantes civilem actum, quo quis ab aliquo, cujus filius vel filia, natura non est, pro tali adsumitur. De neutris autem horum impræsentiarum agemus, jura liberosrum legitimorum & quidem brevissime hisce pagellis expensuri.

§. I.

Antequam in rem præsentem veniamus, paucis consideremus naturalem liberorum ad suos parentes relationem. Hi igitur blandissimo naturæ instinctui, quo

quō feruntur in generis sui propagationem, satisfactū
rī, in corporū communionem veniunt, unde per vim
eis insitam proles deinceps solet nasci, cuius faciei cum
parentum vultu similitudo satis plerumque indicat,
quod suboles partem substantiæ parentum circumferat,
adeo ut generatio haberi possit pro actu, quo genitores
seipso quasi reproducant. Unde porro sequitur, pa-
rentes prolem suam favendo, curam suorum ipsorum
gerere, contraea autem illam negligendo vel male ha-
bendo, nou aliter ac in propria fævire viscera. Et
quum parentes in generationis actu se ipsos potissimum
respexerint, plāne incerti, an aliquam obtenturi essent
prolem, sequitur, ex solo hocce actu physico nullum
peculiare in liberos jus eis concedi, ab eo diversum,
quod in seipso habent, totum quantum in mutuam fe-
licitatem directum. Quum vero societas paterna suo
non destituatur fundamento, hoc non præter rem po-
nitur in pacto (a) inter parentes ac liberos, quod utro-
rumque nititur consensu, non quidem expresso, atta-
men præsumto; proindeque sicut jus & obligatio sunt
correlata, ita quoque tam liberis, quam parentibus,
sua reciproca tam jura, quam obligationes, sunt adse-
renda. Allatis addimus, nos nemini litem moturos de
consensu liberorum, si idem vel fictus dicatur, quem-
admodum nonnulli eum appellant, modo vicissim no-
bis detur, eum non esse irritum, neve omni fundamen-
to destitutum.

(a) Vid. PUFENDORFI Libr. de Jure Naturæ & Gen-
tiuum

*tium Libr. VI. Cap. II. §. 4. Cui etiam consentit de
HUTCHESON. Système de Philosophie Morale, Tom. II.
p. 299, 300.* Neminem nobis succensurum speramus,
quod obligationis & juris originem a pactis arcessa-
mus, parentesque & liberos inducamus, ut inter se
pacientes, quo adserto de dignitate Paterna nihil dece-
dit. Quum enim Deus ipse, dominorum Dominus,
non ut Despota, sed potius ut compacifcens cum
hominibus in Lege sua agat, huic morem gerentibus
bona promittens, nec Principis in suos cives potestas
sit originarie alia, quam pactitia; boni non indigna-
buntur Parentes, nos adseruisse, inter eos & eorum
liberos reciproca dari & jura & obligationes.

§. II.

Liberis competit jus probam a parentibus suis
imperandi educationem. Quum enim procreatio sub-
olis non propter solam actui huic annexam sensuum
oblectationem sit suscipienda, caeteroquin actio mere
animalis futura, sed quatenus ab entibus ratione præ-
ditis suscipitur, moralitas eidem inheret, in reciproca
officiorum inter parentes ac liberos permutatione se ex-
serens. Sed dispar omnino est horum pacientium,
præcipue circa societatis paternæ auspicia, conditio;
illis tam aptis ad numeros officiorum suorum imple-
dos, quam *his* imbecillibus, & pro acceptis bonis ni-
hil nisi innocuas blanditias redditibus, spem tamen
simul facientibus, s^e, si continuam parentum bonitatem
experiantur, majora majoraque grati animi pignora
successu temporis præstituros. Dum vero parentes sol-
lici-

licitam educationis liberorum curam agunt, naturales horum defectus imminunt, habilesque eos reddunt, qui suis rite fungantur officiis, quo ipsi tam suis, quam horum inserviunt commodis; quibus utriusque carerent, liberis sibi ipsis, id est naturali suæ ignorantiae ac pravitati relictis. Parentum igitur neglectus vel socordia in educatione proba liberis procuranda, noxam his adfert; quare cum Lex naturalis generaliter præcipiat: neminem esse lædendum, sequitur, liberis competere jus bonam a suis parentibus obtainendi educationem. Præceptum autem modo allatum tam late patet, ut ad ejus tenorem non sis solum alterum lædat, qui vim huic infert, aut bona sua ei adimit, sed & qui huic, dum posset, opem suam vel ex negligentia vel ex animi levitate subtrahit. Cogitemus præterea miserrimam librorum conditionem, parentum auxilio in tenella ætate destitutorum, quæ tanta est, ut forte brutorum animalium sit deterior, quippe quæ a primo in mundum introitu sibi necessaria haud operose possunt comparare, eorum fœtibus alimentum sibi optimum ac tutamen a matre & natura continentibus, nec amplius quispiam dubitabit, quin æquum sit liberorum jus, follicitari a parentibus qua animam & corpus impetrandi curam. Quod qui admiserit, dicet forte tamen, jus illud liberis a nobis jam adsertum, parum eis prodeesse, quum viribus destituantur, illud ab ἀσόργοις extorquendi: Ad quod respondemus, quod licet officium aliis opem præstandi in statu ordinario sit imperfectum; attamen quum

casus heic sit necessitatis, non una calamitate tam aliis, quam ipsi civitati a liberis degeneribus imminente, officium illud in perfectum mutatur, aliquae homines suam putant obligationem, liberis; praeter suam culpam afflictis, operam in jure suo obtinendo commodandi, ceu recte monet NORREGÅRD in Libro Natur-Rättens första Grunder p. m. 268.

§. III.

Præter institutionem ac morum formaticnem, quas ut præcipuas educationis partes in §. præcedente ex-pendimus, Liberi quoque victum & amictum a suis jure exspectant parentibus. Quum enim ea sit corporum viventium fabrica, ut per varios excretionum & secretionum modos alias aliasque particulas sensim amittant, tota eorum compages brevi tempore destrueretur, nec vita, omnium bonorum ab optimo Deo sibi concessorum præstantissimum, diu posset conservari, nisi ista jactura idoneis alimentis opportune resarciretur. Hæc autem quum nec liberis sint obvia, nec ipsi sua sibi industria in tenera ætate comparare valeant; & quo jure a parentibus, ut vitæ suæ auctoribus, ista impetrant, ceteroquin in ipso suo ortu fatum obituri. Imo quum Parentes quodammodo in liberis continent vitam, eumque in finem de quotidiano victu sibi comparando sint solliciti, eorum quoque propagines in suam conservationem necessaria jure postulant alimenta, qualia suis catulis feroce etiam bestiæ procurant. Et spe-

ciatim quæ, quæso, alia fuit ratio, quare ubera, lacte repleta, matri concessit alma Natura, quam ut hæc evacuanda infanti recens nato præberet, si hoc intermisserit officium, suam disperditura valetudinem. Insuper quum Liberi in hunc perveniant mundum nudi & adeo teneri, ut quemvis aëris halitum exhorrescant, injuriis tempestatum mox succumberent, nisi malo huic mitigando inservisent cum vestes, tum alia somenta, quare hæc etiam pari jure a parentibus exspectant, donec in eam pervenient conditionem, qua fibi ipsis possunt consulere.

¶ IV.

Competit etiam liberis jus a parentibus exigendi, ne hi quid durius in se, præsertim immitteritos, statuant. Accidit quidem interdum, ut infantes vel adfectibus abrupti vel exemplis seducti malas committant actiones, attamen quum tenues adhuc fiat eorum corporis vires, nec animus in pravis obscurmatus, eorum delictum vel potius levitas, non potest non, nisi easus admodum infelix accesserit, minoris esse momenti, verbis igitur, non verberibus aut aliis rigidioribus modis, habita imbecillitatis eorum, non æstuantis iracundiae suæ ratione, sunt coercendi, cæteroquin enim parentes tam in suam prolem, quam per eam in seipso injurii forent. Jure insuper suo excidunt liberi, si parentes vel ex morositate vel propter culpam in se non atrocem eis subtrahant suam benevolentiam ac necessaria vitæ præsidia,

dia, eos ita in malorum barathrum data opera præcipitantes. Speciatim a suis parentibus jure perfecto postulant infantes, ne exponantur. Quum enim ita expositi & sibi solis reliqui vel statim mortem obeant, vel ab aliis forte excepti, dubiam plerumque nanciscantur educationem & in duram detrudantur conditionem, gravissime omnino læduntur. Cui injuriæ obicem positus Optimus Deus, non solum Lege Naturali præcepit, ut alios tamquam nosmetipos amemus, sed ipsis parentibus tam ratione præditis, quam hac destitutis, tenerrimum amoris in prolem, a se suscepitam, infavit affectum, adeo ut illius conservandæ causa nullas molestias, nullaque pericula, quantumvis ancipititia, defugiant. Imo injuria liberis sive ex animi durtie vel ex malesanis præjudiciis illata, eo est gravior, quod ab eis proveniat, qui spem favoris certam dederunt. Et si humanitas postulet, ne embryones & in utero adhuc latentes fœtus vim quandam patiantur; quanto magis conservandi sunt jam editi, ac velut novelli coloni, cæteris hominibus adscripti? Unde porro consequitur, ceu monstrâ esse habendos parentes, jus vitæ ac necis, quod magistratui tantum in statu civili fuit delatum, contra ipsam Societatis paternæ indolem sibi adserentes, ac proinde quum oppositorum sit opposita ratio, sequitur, jus liberis competere a parentibus exspectandi, ne ab his præduro ullo modo lædantur. Hoc autem loco quærat forte quispiam: An filio jus competit, se violenter defendendi contra patrem

trem se injuste aggredientem? Dolemus omnino infelicem talis filii sortem; attamen quum quisque sibi plus, quam aliis, Principe tantum suo hinc excepto, debeat; filius moraliter & physice potest, patrem, furere pergentem, nec precibus nec aliis motivis ab impiο occidendi proposito desistentem, cum hujus internectione, horremus dicere, in casu extremae necessitatis depellere.

§. V.

Liberis præterea quoque competit jus, in bona defunctorum parentum ab intestato, hoc est, sine obtento ab eis testamento, succedendi. Quid enim sunt liberi, nisi propagines suorum parentum, in illis post fatali suam quasi existentiam continuantium? Adeoque dum bona cedunt liberis, eorum possessores nomine magis, quam re ipsa mutantur. Imo quum Parentes & liberi vivant in societate, eademque universaliter, ex hujus natura sequitur, partem quotam membra defuncti superstibus cedere sociis, ac proinde Liberis, quin & horum defectu, ex jure representationis, eorum nepotibus, nisi defunctus aliter ex æquo & bono pridem statuerit. Cedit quoque in quoddam Orphanorum solamen, quod parentum cura destituti, bonis eorum in vita subsidium frui queant. Et in quos, quæsumus, dona & beneficia potissimum conferimus, nisi in eos, quos præ cæteris diligimus; quo igitur intuitu Legi Naturæ censetur convenientissimum, ut liberis adseratur jus

in bona defunctorum parentum, in quibus comparandis hi majorem liberorum, quam sui habere solent rationem, sine aliorum interventu & ab intestato succedendi. Insuper Parentibus perfecta incumbit obligatio, liberis suis tamdiu consulendi, quamdiu hi illorum indigent subsidio, qualis necessitas his post illorum fata plerumque imminet, proindeque quin perfectae obligationis correlatum sit perfectum jus, rursus consequitur, liberis competere jus in bona defunctorum Parentum ab intestato succedendi. Quibus addimus, quod nisi hoc in gratiam liberorum valeret, bona parentum post horum obitum fierent caduca, ac proinde vel Principi cederent, cujus opes in immensum cum civium dispendio ita augerentur, vel eadem, ut res nullius factae, ad primum pertinerent occupantem; quae vero fibi arripiendi licentia internecinis odiis atque turbis inter cives praekeret occasionem. Quae vero laesionum incommoda quum generis humani felicitati, quam conservatam ac promotam vult Optimus Deus, repugnant, jus merito liberis adseritur, in defunctorum parentum bona ab intestato succedendi.

§. VI.

Liberis quoque adserendum est jus postulandi, ne a suis parentibus vel abdicentur, vel exheredentur. Quamvis enim parentes, ut bonorum suorum domini, jus habeant de his pro arbitrio disponendi, hoc tamen arbitrium minime est absolutum, sed limitatum legibus

bus tam naturalibus, quam imprimis civilibus, adeo ut exerceri non debeat in aliorum, quorum interest, præjudicium & detrimentum. Si quis forte crederet, parentes non dari, sed dicas tantum causa singi, affectus in suam prolem naturalis adeo oblitos, eoque morositatis progressos, ut liberos bonæ etiam indolis exheredare non dubitaverint; næ ille exiguum habet rerum humanarum experientiam, qua edoceri potuit, parentes nonnullos, præfertim dum ad secunda transierunt vota, animum in priorem prolem ita mutasse, ut hæc siue novercam sive vitricum, utrumque non raro iniurissimum, acceperit. Potest quidem, quod non diffitemur, exhereditatio institui in filiorum, liberius se gerentium, vitae emendationem; propter quod crimen **THEMISTOCLES** Atheniensis a Patre **NEOCLO** exheredatus legitur; quæ si temporaria fuerit, prodesse magis quam obesse interdum potest; si vero perpetua, non potest non in perniciem exheredati, omnibus emergendi adminiculis ita destituti, vergere. Sin vero liberi præter sedulam parentum curam sint noxæ, parentibus non tantum non morem gerant, sed continuas his creent ægritudines, quin & injurias inferre non dubitent; æquitati & justitiæ est consentaneum, ut **talia monstra moralia**, bonorum sibi cæteroquin debitorum jactura maestentur, adeoque & abdicentur & exheredentur, sine hoc rigore & ferociora & magis noxia futura. Addimus, quod licet apud diversas gentes diversæ memorentur causæ criminales cum abdicata-

tionis, tum exheredationis Liberorum ab illis permisae, in eo tamen convenient, non propter minora liberorum delicta vel quandam horum morositatem, a se haud vineibilem, vel quod officiorum suorum numeros ad parentum exspectationem non impleverint, eos esse exheredandos.

§. VII.

Bona lustrica appellari solent res, quæ baptizato-
a suscepitoribus vel in ipso baptismi actu, vel ejus occa-
sione in tesseram datæ fidei & testimonium baptismi
administrati donantur, Svetlice *Faddergåvor*. Quæ
bona liberis tam quoad proprietatem, quam usum fru-
ctum, perfecto jure in orbe Christiano competunt. Hu-
jus quoque juris æquitas in aprico est posita. Quum
enim susceptores in solenni actu baptismali ad curam
educationis infantis suscepti agendam se obstringant,
sæpe autem eis desit occasio isthoc officium re ipsa & si-
c ut vellent præstandi, eidem tamen quodammodo sa-
tisfaciunt, sumtus huic negotio impendentes, quorsum
bona pertinent lustrica. Vivunt quidem parentes ac
liberi, ut supra monuimus, in Societate honorum uni-
versali, & quicquid illi vel hi possunt acquirere, hoc ad
societatem in totum pertinet, quod tamen de bonis
non valet adventitiis, huic, vel illi socio in suum sub-
sidium peculiariter concessis. Quamobrem ad morem
passim receptum, bona lustrica nec liberis adimere pa-
rentes possunt, nec horum creditores sibi vindicare,

ven-

13

vendere vel eorum possessionem turbare debent, nec eadem, parentibus demortuis, cum fratribus & sororibus fiunt communia. Postulat tamen æquitas, ut sicut Parentum conditio sit tenuior, hi usumfructum ex bonis iusticis percipient, salvo tamen infantis in illa bona dominio.

§. VIII

Liberis quoque non præter Legem Naturalem, præcipue tamen ad tenorem Legum civilium, in plurimis que civitatibus, competit *Jus Retractus consanguinitatis*, consistens in facultate redimendi res immobiles in præjudicium eorum, qui venditori sunt sanguine proxime conjuncti, abalienatas, Svetice *Bördsrått* appellatum. Qum enim bona immobilia, utpote res præcipui momenti, nisi prægnans postulet necessitas, vix unquam abalienentur, & ex eorum venditione non solum prior dominus, sed singuli quoque ad familiam pertinentes, jacturam quandam facere cogantur: æquum est, ut eadem, præstata reluitione, ad domini liberos vel proximos suos consanguineos redeant. Valet tamen hoc institutum præcipue propter leges civiles, determinantes, quibus hoc jus competit, an solis agnatis, an vero etiam cognatis, & ad quos cognationis gradus illud sit extendum, nec non ut *Retractus* intra definitum temporis spatium non nimis laxum atque emtori noxiū futurum vindicetur. Quod eo magis

fuit necessarium, quum Lex civilis liberam ab alienationem, quam Lex naturalis domino concedit, restrin-
gat. Quid de agrorum retractu Lex Divina, intuitu
Iraëlitarum, sancivit, legimus Levith. XXV: 25. seq.
cujus instituti ratio desumpta fuit a forma reipublicæ,
per MOSEN constitutæ, in qua æquabilis obtinere de-
buit civium libertas; cui fini inserviit, ne pauci ad se
trahere possent agros, præcipua opum fundamenta,
& reliquos cives, suis patrimoniis exutos, sibi redde-
re obnoxios.

§. IX.

Multa quidem sunt adhuc liberorum jura, sed
quæ, brevitatis imperatæ rationem habituri, non ex-
plicabimus, verum strictim tantum nominabimus. Li-
beris itaque jus competit, tale eligendi vitæ genus, qua-
le suæ indoli & suis facultatibus convenientissimum cen-
seant, nec non sibi in posterum utilissimum fore præsu-
mant. Attamen quum vix ephebi adhuc facti, & dum
sensuum lenociniis magis, quam placidæ rationis di-
ctaminibus ducuntur, quod elegans est & commodum
utili præferentes, talem faciant delectum, e re sua ju-
dicabunt, nihil secum statuere, parentibus & aliis sibi
bene cupientibus non prius consultis, Quamvis deni-
que magna sit parentum in suos liberos potestas, termi-
nos tamen eidem ponit cum naturalis æquitas, tum
status civilis, statum in statu non admittentis, ratio;
ex
cujus

cujus utriusque tenore liberi sua a parentibus libertate defraudari aut privari non debent; qui itaque jure postulant, ne ad matrimonia, a quibus toti abhorrent, vel pelliciantur vel cogantur; matrimonii enim felicitas, qua præcipuam suam partem consistit in mutuo conjugum amore; quis autem alieno amare potest animo? Quo tamen jure modeste utantur, ne in parentum moerorem ac familiae dedecus vergat.

